

Langeborg: Jorden (Mag + legd), (by oppst. a. rest
Anna med helme (Annet): nede ferd i. eintfj
185

EI LITA GJENTE OG TYVVEN HENNES

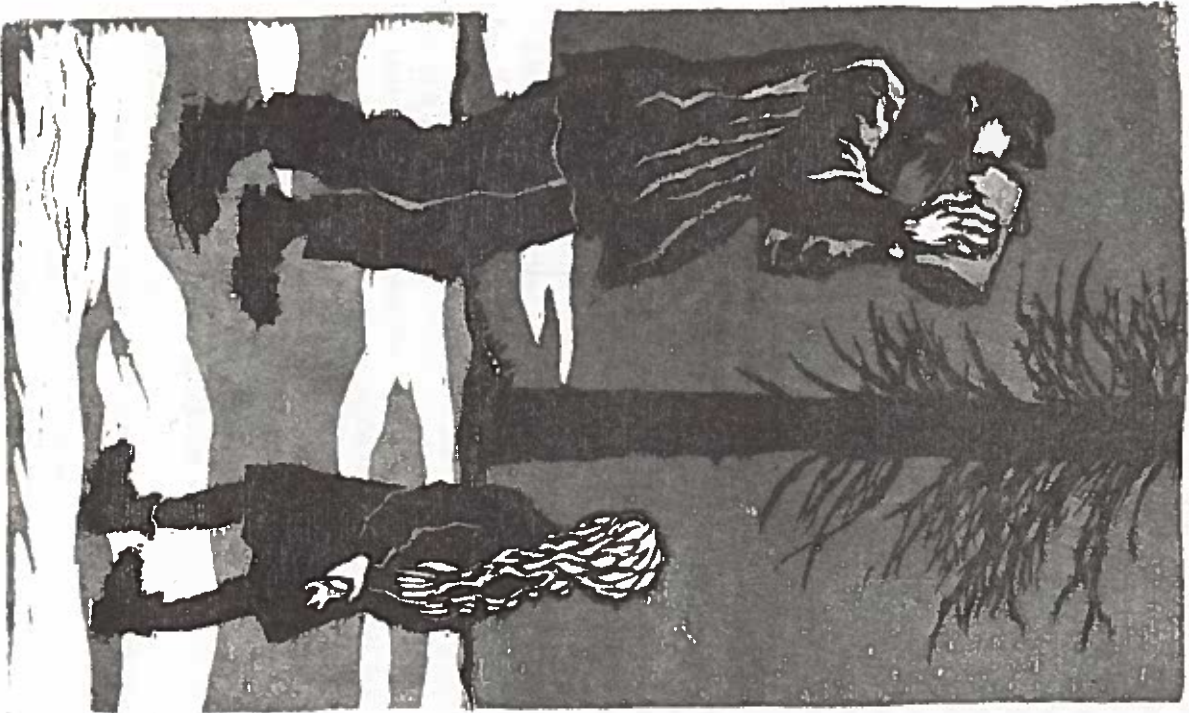
Her er
beg; barn som oppst. utgjort!
skatten i han fører dem. Det
er opphevet!

Der kom ei småg jente ut kjøkendøra med eit blikkspann i handa. Ho stod litt og retta andre handa ut bakom seg, ho venta veslebroren vilde komma og henge seg på, for det brukte han, — ein kan ikkje gå to fotl utan å ha han i skjorta, sa ho med seg sjøl somid. Ho var straks sju år, ho fylte åre sitt no nett føre jul.

Broren kom ikkje denne gongen, og så gjekk ho. Det leid til kvelds alt, skogen heldt på og vart svart, og jordene var mørke dei òg, dei grein med kvite skareflekker, men himmelen han var overlag blank. Der fanns ikkje kjøld i lufta; så rettno før vel det vesle kjelkeføre som var alt, tenkte ho, tok seg så dregt og skridde over hálka flekk for flekk nedetter veggen til kjelda, heilt nede ved skogen. Ho skulde dit etter ein skvett drikkevatt, for vatne heime i brunnen var ikkje godt; ho hadde fått dette arbeide.

Ho drygde litt før ho steig på kne og tok vatn i spanne. Nei redd var ho ikkje, det var berre det at skogen stod så urimelig still i kveld. Sette reven i og skreik no, da hivde ho og sprang. Men da ho hadde fyllt spanne gav ho seg enda litt god tid, det hasta ikkje, det var lyse dagen å kalle, og kva var det ho tenkte på her i sta?

Da kvakk ho til, for der stod ein mann atmed henne, og det ein villframmand kar. Det kom for henne at han hadde stått her heile tida med ho var her. Han stod og såg på henne, han hadde brune auga som ein kjel-fark, og skjeggut var han. Han hadde grå busserrull, og buksa var av seglduk, men ho var så gammal ho var brun, men ny blå skjermhuve hadde han like vel. Skone hans var verst, det var så sunde at.

NS mi no sel! Værst
er fæl, men rop-døten/videt
yelen k hørjmer er "ell" Han
el som herer

Ho retta seg opp, såg heimover som snarast om det var vågelig langt, og så stirde ho beint i mot auga hans og venta. Da såg ho han var ikkje det minste farlig. Fanns ikkje farlig i han nei, og ikkje var han nokon tater; ho trudde heller han var sjuk. Nei, no såg ho det, han var tørst, han vilde ha vatn hoss henne, og i det same sa han det sjøl. Ho skyndte seg og retta han spanne, ho glømt enda å seie versågod. Men det ansa han ikkje, han hogge i spanne og sette-det for munnen og stordrakk. No vart ho litt ille ved, for det var ikkje folkvett i slik tørsting og drikking. Endelig ein gong gav han frå seg spanne og takka. Ho slo vekk den droppen som var att og fylte spanne på nytt, så såg ho på han og vilde seie god natt, eller burde ho heller seie far vel? Mannen stod og såg på henne.

Men da vart det underlig så kaldt å stå der, ho meinte ho fraus fast, for dette var han, og han var det ho hadde tenkt på og vore redd da ho kom hit. Han smilte til henne, det var vel for det han såg at ho kjente han, kanskje han vart redd han òg no?

Men no var ikkje ho det slag redd lenger. Først hardna ho til og sette auga i mot han. Da vart han så ulykkelig å sjå til at ho visste ikkje kortes ho skulde bera seg å. Ho fresta å smile.

Han spurte kva ho heitte.
Ho heitte Ingeborg Anna. Og da ho hadde fortalt det, sa ho: – Eg skal ikkje fortele det.

– He? spurte han.
– Eg skal ikkje fortele det, seier eg. Men berre dei ikkje har set deg? – ho glytta heimover.
Han kvakk ikkje så lite og gjorde seg morsk: – Kva var det ho stod og sa?

– At du er Kirketjyven, svارا ho. Ho vart eit grand andpusten da det var sagt.
Da smilte han. Spurte så om den mannen for her i bygda.
– Ja. Men eg skal ikkje fortele dem det. At eg har set deg.

*

111-
115?

— Eg heiter Tor eg, fortalde han.
— Å?

Ho tok spanne over i andre handa og neia og sa god natt. Da ho såg seg til bake, var han tvert bortkommen. — Dei ser han aldri meir, sa ho, og så sprang ho ein liten stubb. Ingen la merke til henne da ho kom inn, dei berre ståka med sitt dei. *Han opplever forvill. Er skuffet.*

Kvelden leid. Det vart mørkt ute, og sia kom månen; og ingen ein nemnte Kirkekyven. Dei tenkte visst ikkje på han heller, for dei hadde ikkje set han, dei trudde han var eit bergtroll å sjå til, at han drap småbørn, og sjøl veit kva dei trudde, ho kunde ikkje spørre dem. Han heitte Tor.

Men så vidt dei var ferdig med kveldværen kom lensmannen og hadde to mann med seg, han helsa knapt før han spurte om dei hadde set ein frammandkar her i kring. — Nei, dei hadde ikkje det. Var det Kirkekyven? — Ja ha, og lensmannen spurte ein for ein om dei slett ikkje hadde set ein mann her i nærheita, ein svartskjeggut trave, helst ein med grå busserull og ein gammal svart hatt. — Nei, dessverre. — Dei fekk kanskje sjå åt uthusa. *for a svart leger? har på vitenskap?*

Ingeborg Anna smaug seg ut i kjøkene. *Så slapp ho å lyge* om ho vart spurt. Ho undra seg over at *det var det* broren ikkje vart med henne til kjelda i kveld. For han tagde ikkje, det var *det* han for liten til. **Forresten:** nokon med svart hatt hadde ikkje ho set; det kunde ho svara dem. Berre han no fekk føtene med seg og kom seg litt dugelig til skogs! Svartskjeggut trave, sa lensmannen, det stod han midt fram på golvet og *maga seg* og sa! Han, stakar, han hadde ikkje set han. Ikkje kom han til å få sjå han heller. Men kor vilde heimlausingen gjera av seg til natta?

— — — Det studerte han òg på. Han var ikkje meir redd her på desse kantane enn at han så nær hadde gått radt fram til gars og bedt om arbeid, — da hendte det ein fekk seg eit skikkeleg og ærlig matmål. Men no stod denne stakers gientungen og babla om Kirkekyven. Så var han òg her i grenda?

brudd
Har kanskje brennert hat i kirken off som
56

Da var det verre; det vart likast å ha seg over åsen her og sjå kortes det såg ut på andre sida, om der skulde vera ei forlœe å finne eller eit anna herberge. — Skal eg enno ein gong bli usett for denne helvetes Kirkekyven! murra han.

— Han skulde vore teken.
Ja og der er forsørge meg kirka, er det ikkje det? undrast han da han nådde opp på åsryggen; han såg spire av henne millom grantoppene. Kirka var han aldri så sterlig glad i, og no var ho fartlig, visst denne alterplyndraren hadde vore fram her og med langfingrane sine. At dei ikkje sette han fast ein gong, kroplingane!

Ikkje før var det tenkt, så steig der ein mannskaping i vegen for han og helsa god kveld. Han skulde mest trudd det var han sjøl, for det var same gråe busserullen og same elendigeita til bukse, same svarte hatten òg — nei det var samt, no hadde han ikkje den meir. Men røsta fortalde det var ingen mindre enn Kirkekyven.

Han helsa ein gong til, og takka for sist. — Kjenner du ikkje att meg da Tor? spurte han.

Tor kunde ha kjent måle hans millom tusen andre, enda ikkje det var berre ein ørliken tone ansles enn dei andre sit.

— Eg har så smått venta på deg, sa Kirkekyven.
— Jaså, du har ligge på lur etter meg.

— Ja ha, så halvveges det ja.
— Eg ser det på klæane, kaldflinte Tor.

— Det er ikkje å flire åt det, gut. No, ser du, no gjer vi bondeknølane reint forvilla, no ser dei Kirkekyven to og tre stader same kvelden, i same stunda, det skal komma til å hjelpe oss utruilig det. Men du har hivd hatten, ser eg? Ja ja, det kan vi rette på.

Tor sukka. — Eg meinte jamenn eg skulde vera ferdig med deg no, sa han. Men eg er så trøyt og svolten, eg gir fan i det alt samen.

— Det gjer du rett i, let den andre. Mat og hus skal du ikkje vanke hoss meg, veit du.

1. ber ten m.
= matstøper
57

Han var like ovannpå som han pla vera. Han lya rundt i kring seg med han snakka, men det òg var berre slik for moro skyld. Han spytta friskt ut i vère, aksla seg litt og la hendene på ryggen.

– Ja eg går ikkje i tenest hoss deg meir, sa Tor.

– Nei du skal vera gjest hoss meg.

– Men lensmannen er på spore etter deg her.

– Ja visst er han på spore etter oss; det er der han skal vera han. Gud gi han kraft til å bera istre sitt med rette verdigheita heretter som hittil. Men da må han ikkje våge seg for nær innpå meg. No tenker eg vi går og legg oss for i dag, sa han og såg på stjernene. Det er just som tryggast det, la han til.

Han giekk, og Tor giekk etter. Så kraup han, og Tor kraup.

I krok og sving bar det, og stund om anna låg dei og lya. Det var lydlaust rundan i kring; så kom der ein lyd svevande så reint aleine og husvill, einkvan som ropa eller ei dør som slo att; der var ingen ting som svara.

Da Tor skulde sjå til så var dei atmed kirka. Dei låg lenge under nokre byskje tett ved kirkegardsmuren. Kirka stod der og gjorde seg kvit i mørkre, og spire løfta seg og viste til himmels, det tok snart oppunder kvelven; og kirkevindauga gapa stort og stygt i mot ein. Kross ved kross stod og trolsprikte bortpå gravene. Det kunde ikkje vera stor hugnaen å ligge her og vera dauing. Slik ein illgjerningsmann som Kirkeijyven, det var nivst at han søkte så nær hit; han som hadde forsynda seg mot kirka og helligdommen.

Tor vart enda meir opp i under da kammeraten kleiv over muren og kraup millom gravene beint bort til kirkedøra, reiste seg opp og læste seg inn. Tor måtte bli med. Den andre læste att døra, det knest ikkje i henne ein gong, steig opp troppa og så opp tårnstegan til klokketønnen. Han la på luka etter dem, tendte tjuvlykta si og lyste seg for millom klokkene. Dei hang der og tagde som dei aldri skulde ått mæle. Så

bar det gjennom ein glugge i vegggen og inn på mørklofte over kirkeskipe. Tor trudde han drømte, men etter kraup han. Inne på mørklofte måtte dei trø varsamt, etter eit bord som var lagt tvert over åsane, for loftsborda låg under åsane og kunde gi etter om ein trødde på dem. Heilt bort til inside vegggen føta dei seg. Der låg det eit lite golv av gamle fjøler, tjuven sjøl måtte vita kor han hadde stole dem, og på det var der laga i stand ei seng av høysekker og filler og anna nyttelig skrap, og der hadde Kirkeijyven mat og stell og sekken med verktye sitt.

– Her bur vi billig, let han.

– Og trygt? vilde Tor vita.

Ja hadde du komme på å leie etter Kirkeijyven her?

Nei det var no så. Nei han kjente med ein gong kor trygt han sat her, reint borte frå verda og heile live, som dei ting skulde vera ei segn berre, han kunde ha sett i med ein lått eller ein song. For det første måtte han eta, og det gjorde han som ein hund.

– Du har ikkje ruska i sølvstasen her da? forhørte han seg.

Den andre mumla at han var ikkje idiot. – Eg har berre tenkt på det her til deg, sa han og retta ei lita tinnflaske til Tor.

Han drakk, og det var skire altrevinen.

– Det gjorde morddande godt! murra han. Hel! enn det vart som ei lita jul i kjeften min!

Han lo, men han likte seg ikkje fullt så godt lenger.

– Du har fan ikkje venta meg! sa han.

– Hml! svara det i den andre.

Dei låg ei stund og let tida gå. Tor tok etter sømnen gong for gong, men det vekte han straks at kammeraten låg vaken. Kirkeijyven fortalde litt om arbeide sitt sia sist dei råktes. Han hadde gått sin veg utor hjelpfengste for ikkje lenge sia, hadde vore innom i eit par kirker og set på stasen deira, med dei dreiv og jaga han som likkast, – dei hadde jaga han beint til kirka eit par gonger, og ho viste ikkje armingen frå

seg. No var han nøydd til å la dem kvile seg litt før han tok ut og til å plage dem att. For resten vilde han slutte i denne tenesta no snart, let han, det vart for slitsamt i lengda og for lita løn. Når han hadde samla i hop det vesle han åtte, så vart det ikkje så skamlig lite sølv heller, i alle fall så pass at han kunde til å tenke på andre forretningar. – Eg kjem til å få bruk for deg, lite grand, sa han, – det er noko eg ikkje er einhøvd med. For deg *lit* eg på, som på salmeboka. Men det snakkar vi om i morgo.

Der med snudde han seg og la seg til å sova. Han sov godt som med ein gong, med djupe, jamne andedrag. Det var ingen lensmannssømn, kunde ein høre.

Eller var det just det det var? Men bortpå vegen hørte Tor nokon som gjekk, stana og tala litt, og gjekk att. Folk som var ute og vakta kirka. Det var no deira arbeid. Han hadde ligge lenge og tenkt på eitt og anna, skulde til å ta etter sømnen, da han kvakk ved den tanken at den andre sov ikkje: Kan ein bli så lik eit sovande menneske utan ein er vaken og gler seg umak med det? Han slo seg til ro med at tjuven sov like vel. Tor vilde sova han òg, han var gudnåds- lig så trøytt.

Men før sømnen rann over auga kom han til å sjå for seg vesle gienta ved vassbekken. Ho stod og såg så truvertig på han, slik og slik var auga hennes, men gud veit om dei var brune eller blå, dei var blankare enn himmelen i alle fall; og der drog ho brunene opp, slik ja, liksom ho såg det ingen kan sjå. Ja, og da var ho ikkje det grand redd han lenger.

– Du har rett i det, tenkte han, god natt, Ingeborg Anna! – Eg skal ikkje fortele at eg har set deg, sa ho. Stod der og sa det, han måtte høre orda hennes, han kunde høre måle hennes så forlivande vel.

Ja men det var det han hadde visst heile tida at der finns slike. Det var slik småsøsterne hans var, slik var mange. Det var derfor han var på heimvegen no. Han vart arg og snudde seg: Han hadde vore på heimvegen i to år snart –

han kunde ha vore heime heile tida visst det ikkje var slik, for rakkaren!

For dei var det, auga deira, som jaga han bort den gongen han slapp ut, elles rømte ein vel ikkje heimafrå for litt vavn og brød, herre gud rett! kan ein noko råd for at ein bygap ikkje tåler ein på kjaken? Eller at politie kjem vasande i det same og får ein med? Det var da marknaen, folk var marknas- fulle, der fannns ikkje vondt i det, fannns ikkje skam i galenska- pen deira! No hadde han sagt dette så vidt mange gonger, rettno fékk det bli trudd. Ikkje kunde han vel gi seg til å tru heller, at det var han som hivde vesle kløkkejoden inngje- nom glasruta – kunde dei der heime tru det? Nei men heime der var småsøsterne og ho mor, dei andre gav han seg sytten om; han visste korles dei vilde sjå på han og tilgi han/og ha vondt av han. Nei, han undrast ikkje no heller på at han for i frå heile heimen sin, om det var aldri så dumt gjort.

Han snudde seg og smått anka seg; han var så ut or vanen med å ligge slik no, i det siste hadde han sovna først han grov seg ned i høye innpå ein låve, større brotsmann var han da ikkje.

– Sov du ikkje? spurte det breiddmed han, tjuven måtte ha ligge vaken heile tida.

– Enn du?
– Eg sov.

Straks etter sov han òg, på same vise som før, – hør på han! Bette sova du, visst du kan. No sov eg òg. Skal vi kappsova?

Men sømnen kom ikkje, det var ei rangstelt natt. Der stod denne forkjeungen i gjen og glåmte på han med kuauga sine! og vilde han vel, og med det same var dei der, dei der heime òg. «Gud som har oss småbarn kjær – gi oss tusen kroner hverr!» rengde han og las for dem, han gjorde seg til deivel og vilde skræme dem. Dei veik ikkje. Han kunde gi seg.

Han gav seg. I morgo dag la han i veg heimover som han gjekk og stod, kom heim ein vanætra og vanakta mann. Nei

han såg det straks her i kveld, ved kjelda, da gjentungen smitte til han, at anna var det ikkje å gjera. Han måtte ha set det lenge! Dess hardare hadde han svore at han skulde komma heim som rik mann, høgt ovanfor all skamma. Ja da, det var det som pinte han til å skrive heim her i sommar.

– Det går meg berre godt, skreiv han, spør ikkje etter meg, eg kjem snart og ser meg om etter ein skikkelig gar der i nærheita.

– Ligg no ikkje her og tvilenk på det, formana han seg, hør på han som søv.

Men da kom han til å minnst at for den kroppen stod han vakt utom ei kirke straks etter, det fekk han 100 kroner for, i reine pengar, det skulde vera første skillingane å komma seg i gang med. No hadde han ete opp dem ja, som alt han hadde tent, kor skal ein av når det fell så for tungt å tigge? Og når medgangen aldri let seg finne? Frå den gongen hadde han vore tjuv han òg, på det vise det var, småtjuv reint ut. Han syntes det var no først han vart vår det. Han augfeستا sanninga på ein ny måte, utan å blunke: Han var eit krekk til kar, slik og slik var han, men enda var han verd å leva. Ja vel, det skulde bli no snart.

Eit tak låg han og hørte på stilla i kring seg. Slik var det å bu i kirka. Det knest i henne eit par gonger; han syntes høre som ein song i tåmspire, liksom det dirra når det tok oppunder himmelvelven; han syntes høre vinden langt langt borte, han fór og gjekk over fjella. Ja den som endelig var på veg over fjella! Det var ikkje langt å gå. Nokre dagar og netter berre.

Komma heim som rik mann ja. Ingen neiser ein riking, seier du. Men komma som tjuv og kjeltring, kunde du det? Nei, det er nok så, men. Kvifor ikkje tistå det for seg sjøl, at det var vona og dumheita som hadde drege han med seg: Det var det at lås og stengsler det kunde han så alt for godt, han kunde det frå han var berre småguten, tok dem opp med ein spikar for moro skyld. Og sia han kom ut for Kirketjuven:

Den eine skatten større enn den andre låg og venta på han, pengane som kontoristar og slikt herk stel med seg og lever storkar på, – som kjeltringane har lurt utor lomma på ærlig folk, for korles vart der elles slike haugar med peng?

Han mintes og svor, som ofte før, den gongen han drinka seg inn på bua hoss storhandlaren på Landrem. Første frestana ja, og den siste òg. Det gjekk så fint som det var smurt, han kunde ha gått gjennom sju lås den natta. Pengeskuffa på bua var ulæst. Der låg det ei krone og tjuge øre, det var rikdommen hennes. Slik ser armada ut. Dei fekk ligge, han skulde på kontore. Der hadde han vore ein gong før og fått oppgjerd for arbeid, så han visste om det gammaldagse pengeskepe. Men med det same han snudde seg mot kontordøra, da såg han tydelig ho opna seg. Han gjorde seg hard og stirde dit. Ho stod på gløtt. Han og dørslape stirde mot einannan. Kor lenge det varta det visste han ikkje. Heile huse var dauadt og stilt. På kontore fanns der ikkje liv. Enda tok redsla han så han fór på dør.

– Slik fór du om du fresta ein gong til, sa han no han låg og kom i hug det, jøss kor du sprang! – Ja kanskje. – Du får ta labbane på nakken og komma deg heim kar, før nasen blir enno lenger. – Ja eg får da heim og syne han fram slik han er.

– Søv du slett ikkje du? spurte det frå sengkammeraten.

– Nei. Eg søv aldri eg.

Tor hadde vorte både arg og redd. For korles sov han som låg og hørte at den andre ikkje sov? Kva slags develsdom var det han låg og brædde på? Det ranns for han det han sa her i kveld, at deg får eg bruk for. Ja ha. Enno har aldri Kirketjuven gjort ein kammerat ei beine utan å kreve vederlag for det. Eg får fortelle han at eg er snau for både sølv og skillingar. – Ja da trur han deg, må du tru. Han kan for resten ha verre ting i tankane enn det. – Det har han vel, han.

Det gjekk ei lang tid. Men det var ein liten snipp av natta. Tor tenkte sterkt på å lure seg med og komma seg til undtøm-

mings, for her var det farlig å vera. Dess meir han hørte på sømnen til den andre, dess vissare vart det. Kvar gong han skulde til å sovne, syntes han den andre lya. Kirka lya ho med. Først han letta på seg og fresta flytte seg unda, var det slikt slag. Han var fasklemt her. Og ein var det som sat bakom han og sa han det. – Og kvifor mista du kniven din i gåkkveld, sa det. Kvifor såg du ikkje til å finne deg ein i staden? – Tullsnakk! svara han, eg hører ikkje på slikt. Han sa det same til hjarte sitt, for det sette i veg som ein forjaga tyv no.

Han lest som han sov han òg, snorka litt og streid litt med andedåtten, sov ujamt og tungt som ein stakar gjer det når han endelig søv ein gong. Straks meka han eit anna andedrag hoss den andre. Eit par gonger prøvde Tor å vera urolig i sømnen, før og vasa med hendene og kom bort i knivsliren til kammeraten. Da tagna han med sømnen sin. – Hørte du det? sa det til Tor. – Ja men kva nytte har han av at han drep meg? spurte han. Da var det berre svartet stilla i kring han, – ho lo! Ja ja, han gav seg ikkje, det måtte ikkje skje. Han hadde aldri vore så redd for live sitt, han kaldsveitta over all sin kropp. Rettno ropa han visst. Men når dagen kom, da skulde han vera fri mann.

Dagen ja, har dei ansa på han? Dagen og lyse, og frie vegeni! Skog og fjell og vegen heim! Men det vart lenger og lenger til det. Denne natta drap alt som heiter morgon og von om dag. Og sømnen la seg over han og vilde ta han med vald. Tor reiste på seg og sat, det fekk ikkje hjelpe kva den andre sa. – Men visst han tek på deg no, kan da nokon høre du ropar? Finns der folk i nærheita?

– He? sa Kirkekyven.

Svare kom til Tor med ein gong: – Tannverk, for Satani! – Hjyst, ikkje bannast her! kvæste den andre.

Dei heldt seg vakne både to. Tjyven humra litt med seg sjølv:

– Vi har arbeidd opp ei merkelig evne i oss, så vi skil oss

* Hvorfor vil tyven drøppe ham? Før å si

ut frå dyre. Å vera ulykkelig på sjefa. Ja ja, dyre seier ingen ting til det. Kva er det som ét deg no da, kompis?

– Tannverk, hører du.

– Hm!

Tida kraup og kraup, ein kunde merke det, så utruilig det var. Bortpå vegen var der nokon som gjekk, det var to mann visst; det hørtes mest som ein vart ståande att. Umulig å rømme da san. Tor kjente at sømnen vann på han, det måtte vera sovedropar i det han hadde drukke. Og kva som vilde skje når han sov, det visste han. Tjyven drap han, og så la han like slikt at folk fann det: så var Kirkekyven utro verda, arme syndaren, og gud skje takk for det, han hadde vore ei plage lenge nok; to gonger hadde han slege halvt i hel den som vilde ta han, korles vilde det gått tredje gongen? Dei gav tjyven kristen jord og let enda klokka sørge over han; så fekk ein høgare mann syne same miskunn. Tor såg det alt i hop, det var ein som viste han det. – Sei så han ikkje har bruk for deg, sa det. – Ja ja ja!

Tor vakna til, så han hørte kva farken sa her i kveld: – deg lit eg på, sa han! Men, tenkte han, det skal bli deg dyrt det. Ein slik ein som du skal ikkje lide på nokon, det er ulovlig; – kom i hug det! murra han innvendig.

Han la seg ned att. No skulde han klare å halde seg vakne.

Det var utruilig å sjå: Heimen og sjølve live kom så nær han, berre ein liten rykk skulde der til, eit lite hopp, så var han der. Kva hadde det å seie om dei vannvørde han litt frå forsten av? Ingen ting, han reint gledde seg på det. Det var da å leva, kor som var. Enno hadde han mest ikkje noko gale gjort. Å leva ja. Han såg det og såg det. No såg han enda mor si, ho smilte og var byrg av han for det han bar opp hovude så bra millom dei andre, dei som berre hadde akta seg og vore skikkelig folk heile tida. – Du kjem der aldri, lo det nokon stad. Det var sømnen som flirte til han, for no var han der att, og rettno hadde han overtakte.

Han var så forvilla, han bad Vårherre hjelpe seg å få tak

Nei, vi vilde si det,

i kniven til kammeraten – kan du ikkje sjå eg må ha hjelp! klaga han seg. Ja for no er det eitt av to: enten tek han mitt liv, eller så må eg ta hans, du ser det da? Javisst ser du det!

Han vart roligere no da han hadde gjort opp dette med seg sjøl og Vårherre. Han tok eit tjuvtak på sønnen, for enno var live hans mykje meir verdt enn live til ein kirkeranar som ventelig var mordar attåt. Enno ja, men så? Så selde han live sitt for sømn! Det heldt på og skjeddde alt, det var avgjort det skulde bera den vegen. Gud snudde tommelfingen ned no. – Kvifor gjer du det? Fresta han å seie. – Kvifor skal all ting gå så gale for seg?

Da hørte han den andre sov. Det kom som eit svar til han. Ja; no endelig var det sjølve sønnen som hadde teke han. Han låg på ryggen, med hendene under nakken, og snorka og rauit i harde taka, vakna til og mumla noko, eitt eller anna vondt, låg så og peip i nasen så armodslig uvirtande.

Det banka oppi tynningane på Tor så det kunde vekke ein dau ein. Pusten vilde stogge for han. Det fekk vera som det kunde med det, no måtte han gjera det han skulde. Enno var det ikkje visst at denne develskapningen sov, men – jau, der var kniven hans, på venstre sida ja, her like ved. Sat han fast i siren, eller gjorde han det ikkje? Det måtte frestast, han vilde ha svar.

Kniven sat slett ikkje fast. – Har du set maken til kniv? – Ja ha, den kunde han bruke, på deg, men du, på han? – – Ja men eg må kunne, eg må kunne, han er dubbelt så sterk som eg, og kva slag menneske er han? Skal han ha gjort enda meir gale? Og så veit han at eg veit av den eine sølvskatten hans – eg veit farlig mykje om han! – Ja sparar deg gjer han ikkje.

Det eine jaga det andre gjennom han, fort vekk, og hjarte var så urolig det var ikkje å tenke på å gjera nokon ting. Ikkje hadde han tenkt på korles det skulde gjerast heller –

det vart visst ikkje gjort! Og rettno vakna mordaren og tok att kniven sin.

Han vakna i det same, brått og vill som ugeringsmannen gjer det, var lysvaken og visste korles det stod til, og i same andredrage kasta Tor seg over hovude hans og heldt det, og skar av strupen på han med eit rasande risp. krabba så unda så han ikkje fekk blod på seg, og blåheldt føtene hans så dei ikkje dunka mot golve og gjorde ståk, han kom vel i hug der var vaktfolk i nærheita, – armane dei fekk fekte i luffa som dei sjøl vilde. Det vart ikkje langt sparke, så var Kirketjyven still.

Tor tendte lykta hans og lyste på stalle. Blode rann ned på golve, det var gale, det kunde leka ned i kirka. Han la nokre fille slik at dei tok det i seg. Sia klemte han knivskafte inn i neven på eigar mannen, i høre handa. Der sat det ikkje, men kniven la seg tålig truvertig attmed neven, slik fell ein kniv ned når dei døyr i frå han.

Tor drog ein sukk som gjorde godt all kroppen igjenom. Først tenkte han å legge seg i nærheita med like, men det var no det, som han sa. Det vart til at han tok eit par bordstubar og det av klatfillene som der ikkje var blod på, og flytta heilt over loftet til fremste gavlen. Der la han seg. Han lya hardt og lenge, om der var likt til folk ute. Nei, der hørtes ingen ting. Ikkje ein lyd nei, han var berga no. Og no skulde det berrast til å sova.

Men han vart liggande og lye på denne stilla, til han hørte kor stilt der var. Han hørte han var åleine. Lengger borte frå verda hadde vel ikkje eit levande menneske ligge? Det var godt!

Sønnen var ikkje langt vekk, men han kom med ein isande angst: han vilde ned i grava med ein. Det veik unda når ein manna seg opp litt, men det kom att på same vise. Nei nei, ein trong no ikkje legge seg til å sova, ei natt er inga natt, kunde ein seie. Ein ting var god å vita: at han hadde ikkje gjort noko gale, tvert i mot. Ja det var ingen som fann åt

han for det heller, men like vel. – Og han der, sa han og tenkje på like, han held seg vissi i ro her etter.

– Det der skulde du ikkje ha sagt, varskudde det han. – Nei vel. Han tente lykta hans og lyste dit bort. Det var for langt for henne, ho synte berre at der låg nokon ting borti mørkre. Han kraup bortover, til han såg like. No var det lik-kvitt i andlete, så det lyste mot han. Ja vel, det fekk kvile i fred. Han gjekk og la seg att.

– Ja vel, sa han enda ein gong. Det er det, ser du, at kjem du ut no, da tek dei deg, og da når du aldri heim. Aldri nei. Enten må du vera Kirkekyven da og stå til rettes for hans gjerningar, eller òg må du vera mordaren hans og stå til rettes for dine egne. Og etter det syner du deg ikkje heime, da er der stengt veg for deg dit.

Nei, det var einast eitt å gjera, og det var gjort. Han kunde sova trygt no, helst døgne rundt. Men stilla og mørkre og heile kirka stod i kring han og var livs redde. Han hørte på det til han ikkje kunde tie lenger. – Kva er det de er redd? Ut med dei! Eit drap? – Nei. – Er det meg de reddest for, meg? – Nei. – Ja men kva i dunderen er det da? – Like. – He? Kva slag? – Like.

Han spratt opp; han hadde vore inni sømnen og tulla. No var han vaken, men det vilde ikkje bli bedre for det. Han laut stå til at han var redd like.

Han kunde ha ledd til det, ja han prøvde å le litt òg, for først var han redd mannen for det han var levande, og no da han hadde søvd han inn, da skulde han til å vera redd han for det han var død. Men det hjelpste ikkje lang stunda. Ingen ting i verda var meir levande enn eit lik. Det låg der. Han *hørte* kor det låg der.

– Kva vil du meg? sette han i, dei fekk i gudsnamn høre det som vilde. Svara meg!

Makta lak utfor han med han bia på svar. Om der *no* hadde vore eit menneske utom veggen, ein lensmann gjerne, det hadde vore ein ven å tenke på. – Ja men kva er eg redd

da? tok han seg for og spurte. – Han du drap, svara det. – Ja men han *er* død han! – Ja.

Ja det var døden han var redd, han stod her attmed han, meir levande enn eit menneske kan vera, rettno syntle han seg, og da tok det vette frå han.

Han reiv opp *gluggen* og kraup ut i tårne, til klokkene, men der sette det enda verre inn på han, han kom seg aldri der i frå! Lykta torde han ikkje tende, for kva vilde ho syne han? men i *redsla* gjorde han det like vel, fann luka og for ned stegan og troppa. Midt i flukta ansa han at reidskapen til å ta opp kirkedøra med den hadde dauingen hoss seg der oppe, det fekk stå til! *det var dauingen som var i hælane på han, men slik ei ånd kan da ikkje fara så vidt? nei ho kan ikkje det!* Han såg det og mangt anna, han hadde vakna så der var ikkje von i det, hadde han havt mæle til det da hadde han skrike høgt til folk:

– De søv, de har ikkje set *nokon ting!*

Han måtte da ha ein krokut spikar i lomma! Ja han hadde det, og dørlåse var villig nok til å gå opp, men han hadde ikkje hender til å gjera arbeide for seg, han benda og braut og vart ståande. *Dauingen lo over han. Heile helvete lo med, tett innpå han, tett innpå han* – –

Da vart han ein annan mann. Redsla rasa frå seg i han, ho sleit seg sund, og han stod og heldt seg i dørtandtake. Han òg var sundsliken. Kva han no skulde gjera vissste han ikkje, og ikkje var det så farlig med det heller. – *Eg veit berre kor helvete er, det er stutt vegg dit, tenkte han. Vi ber det inni oss, det er blode i oss, eg har hørt nokon sa det ein gong; men hadde han set det? Den som har set det, han er ikkje menneske lenger. Han seier ingen ting meir.*

Han rømmer ikkje heller nei, kor skulde han rømme? Men ikkje for var det tenkt, så tok han i døra, for han var ikkje aleine, – han kaldfirte til det, høgt og rått, for kva kunde det gjera han? men der med hogg han i døra og vilde rive henne sund, ho eller han skulde rivast sund.

Da glekk ho opp. Der var ikkje tid til å undre seg, han måtte vekk før dei tok vette frå han, men i same skyndfarten fekk han enda døra i lås etter seg, kven det no var som hjelpte han. Så sprang han, over kirkegaren og muren, over jorder og skigar og sjøl veit kva det var, i lyse måneskinsdagen så folk måtte sjå han om dei aldri vilde.

Og rett nok, da han fór frammed skogjaren ropa det til han tett ved, eit kvast mannemål, og der med small der eit børseskott. Slikt skræmte han ikkje, det var berre eit stakars menneske, ein kirkeverjar som hadde stått der og sove og vaktia gudshuse. Han saktina farten aldri så lite, tenkte seg fort om og tok ein annan veg; så bar det av stad. Kva kunde dei springe i mot han – det vart som ein stod og ein glekk, det – og kva visste dei om vegar og krokvegar og ein mann som har kasta fan av naken! Gud velsigne folk, heile ålmugen av dem, men ta han skulde dei ikkje få, dei fortente dei ikkje, nei vent litt! No var han i heimvegen for ålvor, og den fekk bli så lang og krokut han vilde, det var ein herlig veg, hør kor lufta susar kring øyra!

Han rente som ålen gjennom ljukkskogen og trase, fann snøberre lynnmoar i blinda og sprang som villsauen, som reinen, for tvert over skaren sommestads, slik at fære viste ein galen veg, så kunde dei komma etter med støvlane sine! Kvilte så, og lya lenge og vel, til villmarka opna seg for han og fortalde kor folkomt der var.

Det laga seg til og vart dagen. Jøss ja da, no glekk dagslyse i gang med å skape til bygda att, slik ho var i går. Rettno lyste det gjennom sprungene og inn på kirkeløfte. Månen stod og var bortglømt no, han såg ut som han ikkje visste nokon verdens ting. – Ja ha, natta er over for deg òg, får.

Tor leita seg eit rom der han kunde laga seg bar-seng og sova trygt, han hadde set seg ut romme dagen før, utan å tenke over det. Han sov til han vakna av kulde. Han sat eit tak og tenkte seg om. No var ventelig folk i grannegrenda urrea av telefonen og heldt vakt, det nytta ikkje å søke dit

til natta. Over skogen til bygdene i nord var det veglaust og langt, og natta kunde komma til å bli kald der. – Du får leite opp på kirkeløfte att, sa han, og smilte til det. Han snudde seg frå det og lya, for kirkeløfte og dei ting kom han til å tenke nok over, med tid og stund.

Og no ropa det vest i skogen der han kom frå. Ja da, det ropa ein stad og svara ein annan stad. Der var dei, karane som skulde ta han; det var da selskap å kalle. Men, undrast han, kvifor er skikkelig folk så dumme støtt? Ein ropande manggar, he? Det måtte vera sau og ikkje folk dei var ute etter. Men no kom dei, kor som var.

Han la i veg austover mot grannegrenda, og han fór fort. Var folk på føtene der òg, da spøka det for ein vrien heimveg, det var best å få vita det i god tid.

Han sprang seg på dem lenge før han venta dem, dei kom leggande med ei mannemakt så dei kunde trø ein ned. Han såg på fothyre sitt som snarast. Det fekk halde med det heldt. Enno hadde dei ikkje set han, men der var ei hundfille som sette i og gjøyvde, og meir hadde han ikkje stunda til å vente på. Nordover skogane vilde han ikkje minders nøda dreiv han dit, han tok jage vestetter, same veggen han var kommen, han hadde alt tenkt det ut.

Midt i mot manggaren som kom derifrå fór han; han sprang som han knapt hadde sprunget før, for dit og dit måtte han for dei var der. Svollen og tørst var han, og makta i føtene var ikkje som ho skulde. Hundassen kom ikkje etter, det var som ei lita guds hjelp. Han kjente det på seg òg, at det var meininga han skulde sleppe i frå det og få komma seg heim, det var ikkje for tidlig!

Han sprang til han var halvdau og enda ei tid, for vona bar han opp. Andedråtten hans var slik at dei kunde høre han som ei jamring lang veg. Da tok han ein takst på at dei bakom han var eit drygt stykke unda, og dei som kom i møte med han måtte vera her snart. Eit stykke glekk han etter

bekken, hoppa så frå den eine storsteinen til den andre og kleiv opp i ei diger kvistgran.

Det gjekk som han venta. Dei som kom vestanfrå rente framom han, dei nasa og leita all stads så nær som der han var, så møttes dei med karane austanfrå, og heldt råd. No trudde dei Kirkeijyven var på flog nordgjenom marka, dei laut følge han på veg om ikkje anna.

Han kraup ned og tok vegen vestetter. Han fór stilt og varlig, for no hadde han ikkje råd til å våge nokon ting. Ingen frami kirkebygda venta han dit så snart, dei var mann av gar ute på tjuvjag og gjorde det til gagns denne gongen; det vart alltid ei råd med gjømselrom.

Han kom fram i skogkanten der han fann kjelda og smågienta kvelden før. Først drakk han, og så kraup han i skjul slik at han heldt auga med kjelda. Han måtte kvile enten han var redd eller ei. Dagen leid, og der låg han. Han undrast litt over at det var her han låg. Han måtte ta seg fri og le litt, både til seg sjøl og andre. dei var så like! Og over dem der stod himmelen så truvertig blå. Dit opp var det dei tenkte seg i grunnen, dei var på vegen dit alle mann. Vi er menneske, vi driv på og er menneske, men knapt nokon av oss veit kva det vil seie. Berre ei og anna stunda får ein tid til å sjå det, og da tykkjer ein ikkje ein høyrer til i lag med dem. Ein blir skræmt?

– Eg veit eg høyrer til i manttale like vel, sa han.

Ja det stod fast, og dermed sette otten inn på han, for no spurtes det om han kom seg vel og vakkert her i frå. Enno ei jag, så var han ferdig, da såg han ikkje heimen sin meir. Men så kjente han at han skulde klare det. Han syntes han hadde hjelp. Eller det var kanskje berre den hjelpa at han kunde hjelpe seg sjøl. – Alle så veijer dei live sitt, tenkte han, dei gjer seg til dyr for å få vera menneske, der finns ikkje skina på oss.

Luftdrage var frå sør, han kunde merke ølen av det i miljom at han fraus, det laga seg så utrulig med all ting, – kanskje

så kom Ingeborg Anna etter vatr i kveld òg. Ho måtte da vel komma?

Ingeborg Anna kom. Han syntes sjå ho steig meir vartført i kveld, men same litle menneske var ho i grå kjole og med lyst forklær; ho var berthua og hadde lysvore hår. Himmelen gulna så fint bak henne. Ho hadde både spann og køks i kveld. Sia sist han såg henne hadde han gjort ende på ein mann, det visste ikkje ho noko om. Skulde ikkje få vite det heller nei. Ho såg for resten ut som ho visste at han var her. Slike veit kanskje farlig mykje dei?

Ho stod litt i kveld òg før ho steig på kne og tok vatr i spanne. Ho auste ikkje med køksa?

Da steig han fram til henne og helsa god kveld. Samstundes heldt han øyra og auga med det som i kring han var og langt utetter. Denne gongen kvakk ho så vatne skvalpa i spanne, men ho var visst ikkje minste forundra over at tjuven stod her i kveld òg.

– God kveld, Ingeborg Anna, sa han i gjen.

– God kveld.

– Jaså, du er ikkje redd meg?

– Nei?

Men ho vart nyperaud da det var sagt.

– Ja da får du gi meg vatr enno ein gong.

Ho tok fort med køksa ned i spanne og retta han. Han drakk ut to fulle køksar, og ho stod og vakte på kvar iltar rørsle han gjorde. Han takka for skjenken. Så stod dei og såg på einannan – det måtte vera derfor han hadde komme hit? Da sa han:

– Jaså, Ingeborg Anna, du møtte Kirkeijyven enda ein gong du?

Først drog ho på smilen, men ho vart ålvorsam med ein gong att.

– Det er ikkje eg som har fortalt om deg, sa ho stilt.

– Nei det veit eg. For da torde eg ikkje stå her.

Ho hadde glytta heimover fleire gonger. No såg ho seg fort i kring, som eit skygt lite dyr, og så sa ho:

– Ja du må springe no, elles kjem dei og tek deg!

Han stod just på sprange. Men han kom seg ikkje i veg. Og da ho såg på han att, da syntes han det var ørande smått alt det andre, om ein sprang eller ikkje, ja om dei så kom og tok han. Han tykte han måtte bli forfeldt over seg sjøl, over at han stod med slike tankar, men han vart ikkje det.

Ja der stod han, og der stod ho; og *ho* var redd dei kom og tok han. Nei, tenkte han, fort men rolig, når auga i ein menneskekryp kan ha den leten der, da er det ikkje snargjort å bli menneske på nytt. Ein blir det ikkje utan ein har greidd opp *alt samen*. Først når det er gjort ja, da kan du tenke på å komma heim. Slik er det. Det var det du skulde hit og sjå i kveld.

– Så naraktig som eit menneske kan springe, sa han til henne; han stod der som han var full, som den dagen på marknaen, nei det var tvidubbelt så rart. – Vi spring, vi spring, Ingeborg Anna, vi vil vekk i frå det vi har gjort, tjuven og kjeltringen og skikkelig folk, vi trur vi skal springe i frå oss sjøl.

Nei ikkje gret han til det, og ikkje lo han heller, men det var nær på han gjorde bae ting. Men der stod det ein menneskeunge og såg på han, ein liten hellig ting på jorda. – Er eg verkeleg ikkje hardare karen? undrast han. – Nei, ikkje når du stanar slik og er ærlig nei.

– Er det langt til lensmannen her i frå? spurte han.

– Ja det er bra langt. Og så er 'n på skogen no, det er dei alle i hop, men dei kan snart komma att.

– Da blir eg med deg heim.

Ho rykte til som han hadde trua henne med kjeppen.

Han tok til å gå, og ho kom etter.

– Du trur eg er Kirkeiyyen du, sa han. Du får tids nok vita kven eg er for ein.

Ho sa ikkje noko, ho kom berre tuslande etter han.

Han gjekk inn på kjøkene, og bad dem sende bud etter lensmannen. Han sette seg ubedt. – Eg ventar på han her, sa han. Dei var ein to-tre kvinnfolk inne. Dei trudde dei skjøna kven han var, og likte seg berre så passlig. Leid om ei tid fekk han mat, og den åt han med god hug. Mat er godt om ein så skal hengast straks, tenkte han. Sia sat han og stridde med sømnen, det var så uvant å sitte i husvarmen slik; han såg folk gjennom ein røyk av trøytt. Han slapp å tenke, det var godt med det. Men han sakna Ingeborg Anna. Henne hadde dei skikka inn i stua, til småsøkene sine.

Langt om lenge kom dei med lensmannen. Kjøkene vart fullt av karar. Tor svara og fortalde kva han heitte og kor han var ifrå, – så braut han av spørtinga og bad lensmannen sjå bort på kirkelofte. – For der ligg Kirkeiyyen, og her sitt mordaren hans, sa han.

For det første tok lensmannen han med seg og skulde sette han fast. Dei budde seg til med ei fjølgment vakt.

Ingeborg Anna stod utom døra da dei fór med han. Han smilte til henne og sa god natt. Enno hadde ho ikkje fortalt nokon ting om han, og ikkje skulde ho gjera det heller. Det skilde dem ikkje. Han var hennes tjuv. *feltskrup ass-ak arado*

Sia hørte ho han hadde teke live av den rette Kirkeiyyen. Dei undskyltde han alle samen. Men ho kom krita bleik bort til mor si, tok i henne og tviheidd, så mora vart reint ille ved. Dei snakka for henne det beste dei visste, men ho hørte ikkje på det. Ho klaga seg ein totre gonger.

– Eg visste ikkje det eg!

Da ho hadde vunne seg til att, sa ho best ho stod:

– At han ikkje rømte i frå det like vel! Kvifor gjorde han det ikkje, mor!